

Paavalin kirje Galatalaisille 3-5

Timo Eskola

Suomen teologinen instituutti

Laki, synty ja usko (Gal. 3)

Lain teot ja usko ovat Paavalin opetuksessa toistensa vastakohtia. Mitä nämä lain teot ovat? Ovatko ne pakollisia ja epämiellyttäviä Jumalan määräämiä tehtäviä? Ei toki. Lain teoista puhuessamme meidän tulee aina muistaa, mitä laki on. Ensimmäisenä asiana on tärkeintä muistaa, että *laki on rakkaus*. Lain täyttymys on rakkaus ja lain vaatimus on rakkaus. Laki käsittää Jumalan ja lähimmäisen rakastamisen. Laki edustaa täten kaikkea kaunista ja hyvää tässä maailmassa.

Jumalan laki on elämän oma laki, joka heijastaa Jumalan luomisjärjestystä ja hänen rakkaudellista tahtoaan. Kaikki vääryys, pahanpuhuminen, petos, varkaus, avionrikkominen, lyöminen, tappaminen ym. rikkoo Jumalan luomaa ihmisyyttä vastaan. Siksi Jumalan lailla on langenneessa maailmassa tärkeä *yhteiskunnallinen tehtävä*. Se paljastaa vääryyden ja ohjaa yhteisöä pitämään vääryyttä kurissa “esivallan”, poliisin ja oikeuslaitoksen avulla. Lankeemuksen tähden lailla on toisaalta erityinen *hengellinen tehtävä*. Se paljastaa rakkaudettomuuden, mikä merkitsee syntiä. Synti on Jumalaa vastaan rikkomista. Syntiä tehdessään ihminen osoittaa elävänsä erossa elämän Luojasta. Paljastaessaan synnin laki tekee ihmisen syylliseksi Jumalan edessä.

Lain teot ovat periaatteessa siis jotain hyvää. Sana tarkoittaa Vanhassa testamentissa lisäksi kaikkia niitä tekoja (juutalaisuudessa jopa Israelin ”työtä”), jotka kuuluvat ihmisen Jumala-suhteeseen. Sellainen tekohan oli myös ympärileikkaus, josta Paavali tässä kirjeessä puhuu. Miten ihmeessä Paavali voi nyt sanoa, että lain teot ovat jotain kielteistä?

Lain teot ovat kielteistä silloin, kun ei ymmärretä synnin vakavuutta. Synti on Paavalin mukaan niin vakava asia, että Vanhan testamentin opettama ihanne ei voi olla ihmisen uskon perustus. Hyväkään laki ei riitä Jumala-suhteen korjaamiseen. Synti on kadottanut kaiken. Kaikki kuolevat Aadamissa. Kaikki ihmiset ovat kadotustuomion alla. Siksi edes hyvistä lain teoista ei ole ihmisen pelastajaksi. Ihmisen elämää kuvaa synti ja siihen ihminen on sidottu alusta lähtien. Galatalaiskirjeessä Paavali sanoo sen näin: “Pyhä kirjoitus on kaiken sulkenut synnin vankilaan” (3:22; vertaa Room. 11:32).

Synnin vankila on lohduton paikka. Paavali on nimittäin vakuuttunut, että tuossa vankilassa on vain kuolemaantuomittujen osasto. Inhimillisesti parhainkaan ihminen ei voi itsestään väistää tuomiota. Jumala on määrännyt synnille tuomion (sitä kutsutaan myös predestinaatioksi). Synnin todellisuus on jotain sellaista, mikä ei kestä Jumalan pyhyyden edessä. Siksi vapaus ei voi koskaan merkitä vapautta synnin perustodellisuudesta. Uskoa ei ole mahdollista tulkita ilman käsitystä ihmisen synnistä, Jumalan pyhydestä ja lopullisesta tuomiosta..

Juuri tuon Paavalin kuvaaman synkän taustan tähden hänen opetuksensa vapaudesta muodostuu niin äärimmäisen radikaaliksi. Kaikki on suljettu synnin vankilaan, mutta ei turhaan, vaan: “sitä varten, että se, mitä on luvattu, annettaisiin niille, jotka uskovat Jeesukseen Kristukseen” (3:22). Synkkä tausta ohjaa evankeliumin sanomaa yhteen suureen päämäärään: synnin ahdistavan todellisuuden takia Jumala on valmistanut pelastuksen antamalla maailmaan syntien sovittajan, Kristuksen.

Sen jälkeen on hyödytöntä pohtia, onko ihmisillä muita teitä pelastukseen kuin Kristus. On vain kaksi mahdollisuutta: synnin vankila ja Kristuksen tuoma vapaus. Siksi on myös vain kaksi vanhurskautta: Kristuksen tarjoama lahjavanhurskaus tai omavanhurskaus. Niinpä siivoinkin ihminen tai nöyryin ihminen osoittautuvat omavanhurskaiksi, jos heillä ei ole Kristusta. Vaihtoehtoja on vain kaksi.

Tuo vapaus on rajaton ja loputon Kristuksessa. Siksi emme saa alistua uskonnollisuuden orjuuteen. Uskonnolliset teot eivät auta. Askeesista ei ole hyötyä. Edes juutalainen perinne ympärileikkauksineen ei auttanut Paavalin kuulijoita. Armon ja vapauden keskuksessa oli ja on yksin Kristus, meidän Vapahtajamme.

Kristuksen uhri syntiemme edestä

Armon todellisuutta Paavali perustelee kolmannen luvun jakeissa 11-13. Lain kautta on mahdollista tulla vanhurskaaksi. Siksi Jumala on antanut pelastuksen toisella tavalla. Hän lähetti Kristuksen ja teki jotain odottamatonta: Jeesus Kristus tuli kiroukseksi meidän edestämme.

Tässä Paavali selittää pääsiäisen tapahtumien hengellistä merkitystä. Lihallisten ihmisten mielestä pääsiäisenä ei tapahtunut mitään kummallista. Jeesus vain otettiin kiinni ja surmattiin. Mutta uskon silmät näkevät jotain muuta. Jeesuksen kuolema oli virheettömän ja synnittömän Jumalan Pojan kuolema. Hänet kirottiin meidän tähtemme (5. Moos. 21:23). Hänen päällään oli koko ihmiskunnan syntien taakka.

Toisaalla Paavali opettaa pääsiäisen merkitsevän uhrin antamista. Kohdassa 1. Kor. 15:1-7 Paavali sanoo, että Kristus on kuollut meidän syntiemme tähden (j. 3). Tässä ei siis sanota vain, että Kristus on kuollut. Tuolla kuolemalla oli aivan erityinen merkitys. Hän kuoli meidän syntiemme tähden. Hän oli uhri, aivan kuten esikuvalliset uhrin temppelissä. Mutta uhrina Jeesus oli täydellinen: hän uhrasi itsensä kertakaikkisesti koko ihmiskunnan edestä. Siksi hänen kuolemallaan on erityinen merkitys.

Siten Paavali pääsee opetuksensa johtopäätökseen jakeessa 24: laki on saanut uuden merkityksen. Siitä on tullut meille kasvattaja Kristukseen.

Kun Jumalan asettama rakkauden vaatimus tekee meitä elämässämme syylliseksi päivästä toiseen, se ajaa meitä vähitellen toivottomuuteen. Ulkonaisesti hurskas ja rakkautta tavoitteleva kristitty joutuukin kauhun ja pelon valtaan. Tällöin hän joutuu ajattelemaan: Mikäli lain paljastama rakkaudettomuus on totta, minä joudun kadotukseen. "Hyvä koituu meille kuolemaksi", kuten Paavali sanoisi.

Tällöin tuo "kadotettu" ihminen kohtaa evankeliumin. Evankeliumi ei ole kaunis eikä miellyttävä. Evankeliumi puhuu lyödystä ja hylätystä Jumalan Pojasta. Poika riippuu teloituspuussa, häntä syljetään ja pilkataan. Hänessä ei ole mitään arvokasta eikä loisteliasta. Hän on vain rangaistuksen alainen hylkiö, joka tapetaan ja heitetään hautaan. Hän on ihmisten kammoksuma ja Jumalan hylkäämä.

Uskon silmät näkevät kuitenkin lain ahdistuksen siellä, missä langennut ihminen näkee rakkautta. Uskon silmät näkevät evankeliumin ilon siellä, missä langennut ihminen näkee vain ruman epäonnistumisen ja hylkäämisen. Usko näkee nimittäin tuon Kristuksen epämiellyttävän kuoleman Jumalan rangaistuksena koko maailman syntien tähden. Oman syyllisyytensä alla kadotustuomion osakseen saanut ihminen näkeekin uskossa, että lyöty ja häväistetty Kristus kantaa hänen syntinsä ja hänen kadotustuomionsa. Todellisesta syyllisyydestä langetetaan todellinen rangaistus. Mutta rangaistuksen kärsii sijaiskuolemaan alistunut Kristus.

Siksi usko rakastaa Jeesusta. Usko tekee tuosta mitättömästä ja pilkatusta juutalaisten kuninkaasta ihmeellisen Vapahtajan. Evankeliumi vapauttaa uskovan kaikesta syyllisyydestä ja rangaistuksen pelosta. Evankeliumi vapauttaa kaikesta lain ahdistuksesta. Tällöin tapahtuu onnellinen vaihtokauppa, jonka yksin usko ymmärtää. Jeesus ottaa minun syntini ja minä saan hänen täydellisyytensä. Jeesus ottaa minun rangaistukseni ja minä saan hänen pyhyytensä.

Meistä tulee Jumalan lapsia (Gal. 4)

Selittäessään uskon lahjan suurta merkitystä Paavali ottaa aina vain uusia esimerkkejä. Luvussa 4 hän alkaa puhua Jeesuksen lähettämistä maailmaan. Kun aika oli täytetty, eli kun Jumalan pelastussuunnitelma oli tullut täyttymykseen, Jumala lähetti Poikansa. Hän tuli lunastamaan lain alaiset, jotta synnin vallassa olevat ihmiset pääsisivät lapsen asemaan.

"Koska te olette lapsia, on Jumala lähettänyt meidän sydämeemme Poikansa Hengen, joka huutaa: 'Abba! Isä!'" (4:6). Tämä opetus lapseudesta nousee Jeesuksen omasta opetuksesta. Jeesus opetti jo opetuslapsilleen, että Messiaana hän antaa kaikille seuraajilleen uuden lapseuden. He saivat uskossa opetella uutta rukousta, joka alkoi lapsen sanoin: Abba, Isä meidän...

Uskovalle lahjoitettu Henki on erityisesti lapseuden Henki. Juuri Henki todistaa lapseudesta ja tekee Kristuksen läheiseksi ja Jumalan isäksi (Room. 8:14-16). "Henki itse todistaa meidän henkemme kanssa, että olemme Jumalan lapsia" (j. 16). Siten myös lapseuden aihe Paavalin opetuksessa jatkaa sujuvasti Jeesuksen opetusta lopun ajan seurakunnan saamasta uudesta lapseudesta.

Lapseuden Henki antaa myös toivon tulevasta elämästä. Se on vakuutena ylösnousemuksesta, joka tulee viimeisenä uudistuksena viemään uskovat uuteen elämään. "Jos siis teissä asuu Jumalan Henki, hänen, joka herätti Jeesuksen kuolleista, niin hän, joka herätti Kristuksen kuolleista, on tekevä eläväksi myös teidän kuolevaiset ruumiinne teissä asuvan Henkensä voimalla." (Room. 8:11).

Uusi seurakunta puolestaan on Jumalan kansa ja Kristuksen ruumis. Nuo kaksi piirrettä ovat keskeisiä Paavalin ajattelussa. Israelin ja kirkon välillä on jatkuvuus, ja tulee muistaa, että pakanakristityt tulevat Paavalin mielestä oksastetuksi varsinaiseen puuhun, joka on Israel. Kristuksen ruumiin puolestaan luo itse Kristus, ja ihmiset ovat hänessä jäseninä. Yhteys Kristukseen toteutuu erityisesti evankeliumin sanan, kääntymykselle tulevan kasteen ja uskoville tarjottavan ehtoollisen kautta.

Paavalin opetus uskovan elämästä muistuttaa hyvin pitkälle sitä opetusta, jonka Jeesus antoi opetuslapsilleen. Keskeisimmän identiteetin Kristuksen seuraajalle antaa usko Jumalaan ja hänen Poikaansa. Armahdettu ja Jumalan valtakunnan lapseuteen otettu uskova elää uudessa eskatologisessa todellisuudessa. Sen keskeisenä olemuksena on anteeksiantamus. Armollisuus ohjaa uskovia puolestaan lähimmäisen rakastamiseen, jotta Jumalan tahto voisi toteutua. Viimeisten aikojen seurakunta elää maan päällä toivossa, jonka Jumala Henkensä kautta on antanut omilleen: luomakunnan uudistus tulee tapahtumaan ylösnousemuksessa, joka vie Jumalan lapset ikuiseen elämään.

Kristityn vapaus ja sisäinen taistelu (Gal. 5)

Galatalaiskirjeen viides luku on suuri kristityn vapauden julistus. "Vapauteen Kristus vapautti meidät... älkää antako uudestaan sitoa itseänne orjuuden ikeeseen." Mitä tämä vapaus merkitsee? Mistä kaikesta Kristus on meidät vapauttanut? Ja miten meidän sitten pitäisi elää kristittyinä?

Kristityn vapaus on Paavalin mukaan ensinnäkin vapautta laista. Mutta heti kun tämä lause sanotaan, heräävät kysymykset. Emme kai voi kuitenkaan elää lakia vastaan? Roomalaiskirjeen mukaan Jeesus on koko Mooseksen lain loppu (Room. 10). Itse asiassa meidän pitäisi käyttää sanaa "täyttymys", koska Jeesus ei väheksynyt lain merkitystä. Mutta Kristuksen tultua lailla ei ole enää mitään valtaa uskovaan. Onko tämä totta?! Vastaus löytyy lain ja evankeliumin erosta.

Kaksi yleisintä ongelmaa lain ja evankeliumin sekoittamisessa ovat evankeliumin hylkääminen ja lain kieltäminen (antinomismi). Evankeliumin kieltävät ne radikaaliteologit, jotka pitävät kristinuskoa pelkkänä ihmisyyden tulkintana. He hylkäävät kadotuksen ja sovituksen. Uskosta tulee heille moraalioppia, pyrkimystä oikeudenmukaiseen elämään. Tällöin he antavat lihan ja hengen taistelussa periksi ja ryhtyvät jälleen pitämään rakkautta evankeliumina. Uskon silmät ovat silloin sumentuneet. Tilalle on tullut uusi lakihenkisyys, joka ei voi kestää eikä auttaa ketään.

Laki voidaan kieltää tai hylätä eri tavoin. Lain suoranaiset hylkääjät kuvittelevat lain olevan jotain synkkää ja ahdistavaa. He sanovat, että ihmistä ei saa syyllistää. Näin he hylkäävät todellisen rakkauden ja siirtyvät palvelemaan tunteita ja kokemuksia. Lihan ja hengen taistelussa he eivät muista, että juuri täydellisen rakkauden vaatimus on se, joka syyllistää. Ilman luovuttamatonta rakkautta ei kuitenkaan ole myöskään evankeliumia, sitä, joka vapauttaa kristityn kaikesta pelosta.

Edellä kuvattu *a-nomismi* (eli elämä ilman lakia) tarkoittaa sitä, että ei enää välitetä laista. Laki hylätään siksi, että se ei enää sovi modernille ihmiselle, vaan on lapsellisen vanhanaikaista. Tässä tapauksessa ei pelätä myöskään syntiä, koska se olisi primitiivistä uskontoa.

Lain vastaisuutta puolestaan kutsutaan *antinomismiksi*. Se kulkee hienommissa ja uskonnollisemmissa vaunuissa. Se vetoaa Kristuksen täytettyyn työhön. Antinomisti riemuitsee sovituksista ja kiistää sillä perusteella lain kokonaan. Sen mukaan kristitty ei tarvitse Jumalan käskyjä enää lainkaan. (Tämän äärimuoto on ikuisen pelastusvarmuuden oppi. Jos lakia ei tarvita, kristitty ei voi enää joutua lain tuomitsemaksi eikä ikinä joutua kadotukseen.)

Antinomisti on kyllä tajunnut yhden puolen evankeliumista. Laki ei sellaisenaan voi koskaan auttaa ihmistä eteenpäin. Laki surmaa ihmisen (1. Kor. 15:56). Kuolema on kuin skorpioni, sen pistin on synti ja myrkkynä on laki. Kun laki tulee ihmistä kohti, se pelkästään surmaa myrkyllään ihmisen. Siksi yksin evankeliumi Kristuksesta voi synnyttää elämää.

Antinomisti ei kuitenkaan ota huomioon sitä, että uskovasta ei tule synnitöntä. Paavalin mukaan meissä alkaa lihan ja Hengen taistelu (Gal. 5). Tässä taistelussa hän varoittaa meitä sortumasta takaisin lain alle, koska silloin meidän pitäisi noudattaa koko lakia. Mitä siis tarvitaan? Tarvitaan kehoitusta, pareneesia. Henkeä on rohkaistava elämään rakkauden mukaan, jotta Jumalan luomaa elämää ei rikottaisi. Tämä kehoitus ei synnytä vihaa eikä kuolemaa, vaan sen motivaationa on Jumalan Henki ja ns. hyvät teot ovat Hengen hedelmää.

Tuntuiko monimutkaiselta? Luther opetti tästä yksinkertaisemman version. Jumalan hyvällä tahdolla, rakkauden lailla, on kaksi käyttöä. Lain hengellinen käyttö on hirveä. Siinä laki aina tuomitsee meidät kuolemaan. Olemuksensa puolesta lailla on myös "maallinen" käyttö. Se suojelee elämää. Siksi uskovia kehoitetaan elämään rakkauden mukaan ja pitämään lihaa kurissa juuri niiden ohjeiden mukaan, joista lakikin puhuu.

Paavalin opettama vapaus koskee pelastusta, jossa meidän tulee aivan roikkua kiinni. Kristityn vapaus ei kuitenkaan ole mielivaltaa. Jumalan laki on rakkauden laki ja sen rikkomisen on aina itse elämän rikkomista. Uuden vapauden tuleekin herättää lihan ja Hengen taistelun meidän sydämessämme. Emme saa tehdä syntiä hyvällä omatunnolla. Se juuri on kristityn tuntomerkki. Ei synnittämyys – vaan paha mieli synnistä! Siksi vapaus ei voi koskaan muuttua siveettömyyden sallimiseksi, vihamielisyyden vaalimiseksi tai juominkien suosimiseksi. Jumala ohjaa tuomiosta vapautettuja syntisiä uskollisuuteen ja itsehillintään. Siinä näkyy Kristuksen mieli – sitoutuminen kärsivään rakkauteen totuuden tähden.

Lihan ja Hengen välinen taistelu on Paavalin mukaan todellinen kristityn tuntomerkki. Jokainen uskova on kutsuttu vapauteen. Yksikään ei saa kuitenkaan tuon vapauden varjolla päästää itsestä luontoaan valloilleen (Gal. 5:13). Tuollaisen jännitteen perustelu löytyy Paavalin ihmiskäsityksestä. Syntiinlankeemuksen alainen ihminen on olemukseltaan "liha", joka ei halua alistua Jumalan rakkauden lain alle. Uskossa ihminen saa Jumalalta lahjaksi Pyhän Hengen, joka antaa uuden yhteyden Luojaan ja Lunastajaan.

"Liha haluaa toista kuin Henki, Henki toista kuin liha. Ne sotivat toisiaan vastaan, ja siksi te ette tee mitä tahtoisitte. Mutta jos Henki johtaa teitä, ette ole lain alaisia." (Gal. 5:17-18). Liha on ihmisen vanha luonto. Se on Jumalan vihollinen eikä halua toteuttaa Jumalan tahtoa. Sen päämääränä on itsekkyyden toteuttaminen. Niinpä lihan teot ovat siveettömyyttä ja vihan pitoa (Gal. 5:19-20). Niitä kuvatessaan Paavali käyttää viisausteologisia syntilistoja. Lihan teot erottavat ihmisen Jumalasta: "ne, jotka syyllistyvät tällaiseen, eivät saa omakseen Jumalan valtakuntaa".

Uskova ei kuitenkaan voi hyvällä omatunnolla pysyä synnissä. Henki muistuttaa häntä aina tehden hänet syylliseksi Jumalan edessä. Kristitty elää uutta elämäänsä armosta ja anteeksiantamuksesta. Siksi hän saa elää lain tuomasta syyllisyydestä vapaana, vaikkakin rakkauden lain velvoittamana (vrt. Room. 6).

Hengen hedelmä tuottaa elämään myös paljon hyvää. Paavali luettelee Hengen tuottamaksi uudeksi elämäksi mm. ilon, rauhan ja kärsivällisyyden. Syntisessä lihassa elävä ihminen ei ole predestinoitu synnin valtaan, vaan hän saa myös nauttia Hengen ihmeellisestä hedelmästä uudessa elämässään. Lihan ja Hengen taistelussa häntä ohjataan kuuliaisuuteen lähimmäisenrakkaudessa.

Galatalaiskirje on kristityn vapauden ja täydellisen evankeliumin kirje. Se käy esille vielä viimeisestä luvusta, missä Paavali kirjureista välittämättä raapustaa omakätisesti kirjeen loppuun viestin: hän kerskaa vain Herramme Jeesuksen Kristuksen rististä. Jumalan Pojan sovitustyö on muuttanut hänen elämänsä. Hänet on ostettu vapaaksi synnistä ja tuomiosta. Hänet on nostettu pelastukseen. Siksi ristin kautta tämä paha maailma on ristiinnaulittu ja kuollut hänelle – ja hän maailmalle. Paavali ei hae elämänsä toivoa enää tästä maailmasta, vaan evankeliumista, joka on voimakas ja pelastaa jokaisen, joka uskoo.